

Deelproject 6: Verbetering regionale samenwerking

Inleiding

De gemeente Haren heeft in de loop der jaren op verschillende terreinen samenwerkingsverbanden gezocht met andere gemeenten, variërend van de tijdelijke inhuur van een medewerker vanuit een andere gemeente tot zwaardere samenwerkingsverbanden als recent de oprichting van de Omgevingsdienst Groningen (ODG). Haren heeft vanuit haar maatschappelijke verantwoordelijkheid en ondanks haar kleinschaligheid altijd loyaal en actief geacteerd in samenwerkingsverbanden.

Redenen voor samenwerking tussen gemeenten en onze deelname daaraan zijn even divers als de soorten samenwerking:

- omdat het goedkopere is samen taken uit te voeren (bijvoorbeeld gezamenlijke afvalverwijdering met verschillende gemeenten in Groningen);
- omdat taken te zwaar of te specialistisch worden voor een gemeenten alleen (bv.. de oprichting van de ODG);
- kennis- en ervaringsuitwisseling (bv. op het gebied van maatschappelijke ondersteuning);
- geografische gronden (bv. samenwerking m.b.t. beheer van het Paterswoldse- en het Zuidlaardermeer).

Een overzicht van de samenwerkingsverbanden is als bijlage toegevoegd.

Aanleiding

Het B & A rapport constateert dat “de relatie tussen een zelfstandig Haren en haar buurgemeenten zal veranderen door de opschaling van de omliggende gemeenten. Dit brengt de gemeente Haren in een andere positie, waarbij invloed en gewicht zullen afnemen in het samenspel met een aantal grotere gemeenten. De gemeente zal blijven inzetten op een goede verstandhouding met de opgeschaalde gemeenten en bestuurlijke sensitiviteit in het agenderen en realiseren van de regionale opgaven.

Haren in de regio

Vanaf de start in de negentiger jaren heeft de gemeente Haren zich positief opgesteld tegenover de Regio Groningen-Assen (RGA) en de opgaven van de regio. De RGA is het sociaaleconomische knooppunt van Noord-Nederland geworden. De gemeente Haren realiseert een bouwopgave in Haren-Noord, die voort is gekomen uit een opdracht voor de RGA. Naast de bouwopgave heeft de gemeente Haren als hoofdopdracht binnen de RGA het behoud en de ontwikkeling van de landschappelijke waarden van het gebied, die vooral worden bepaald door het Drentse Aa gebied. De gemeenten tussen Groningen en Assen zijn bij uitstek de gemeenten die de overgang van stad naar platteland zullen realiseren en conserveren. Zelfstandige gemeenten met een dergelijke opdracht zullen bij belangenafweging steviger vasthouden aan de toegevoegde waarde van het landschap dan de steden zelf die iedere keer een bredere afweging moeten maken. Daar kan sneller een stuk landschappelijke waarde opgeofferd worden door bijvoorbeeld een direct economisch belang.

Samenwerking na herindeling

De herindeling in de provincie Groningen verplicht (wet ARHI) tot een brede herijking van regionale overeenkomsten en afspraken waarvan de heringedeelde gemeenten deel uitmaken. Dat zullen ook regionale afspraken zijn waaraan Haren op dit moment nog deelneemt.

Een groot aantal van die bestaande overeenkomsten zal niet of niet in dezelfde vorm meer terugkeren. De beleidsvelden economie, onderwijs, ruimtelijke orde en volkshuisvesting kennen samenwerkingsverbanden waarbij veel of alle Groningsen gemeenten zijn betrokken. We verwachten dat samenwerkingsverbanden met veel deelnemende gemeenten op de één of andere manier zullen worden gecontinueerd.

De beleidsvelden jeugdhulp en sociaal domein, cultuur, sport, sociale zekerheid, bestuur en recht, dienstverlening en informatiebeleid hebben vooral samenwerkingsverbanden met minder gemeenten. Een aantal daarvan omvatten alleen de gemeenten Groningen, Ten Boer en Haren. Op het moment dat Ten Boer en Groningen gaan fuseren is er voor de nieuwe gemeente geen noodzaak meer de samenwerkingsvorm met Haren te continueren. In het algemeen geldt waarschijnlijk dat kleinere samenwerkingsverbanden minder snel zullen terugkeren omdat met de opschaling minder behoefte zal zijn aan kleinschalige samenwerkingsverbanden.

Risico's en kansen beëindiging bestaande samenwerkingsverbanden

Het wegvallen van samenwerkingsverbanden brengt mogelijke risico's met zich mee, die afhankelijk zijn van de aard van het samenwerkingsverband:

- Haren zal daar waar kennis en capaciteit in de eigen organisatie krap is aangewezen blijven op samenwerking met nadere gemeenten terwijl andere gemeenten daaraan minder behoefte hebben ten gevolge van de opschalingen.
- Haren zal doelstellingen van de samenwerkingsverbanden die niet terugkeren op eigen kracht moeten realiseren;
- Geen mogelijkheid meer kennis, kwaliteit en capaciteit te delen en te compenseren;
- Geen klankbordmogelijkheid meer met collega's van andere gemeenten;
- Verkleining van het eigen netwerk;

Het wegvallen van oude samenwerkingsverbanden biedt wellicht ook nieuwe kansen:

- Nieuwe samenwerkingsverbanden met nieuwe inzichten;
- De mogelijkheid andere samenwerkingspartners te zoeken;
- Kleinere efficiënte samenwerkingsverbanden;
- Het aangaan van maatwerk samenwerkingsverbanden.

Strategie

Samenwerkingsverbanden zijn voor elke organisatie voordelig als de samenwerking de mogelijkheid biedt gemeenschappelijke doelstellingen te realiseren en samenwerkingsverband betere kansen biedt op realisatie dan ieder voor zich. Voorwaarde van samenwerking is wel dat er in de samenwerking tussen de partijen

afhankelijke relaties bestaan. Eenzijdige afhankelijkheid leidt niet tot een goede samenwerking omdat de ene partij telkens het onderspit zal delven. Haren zal zich daar als kleine gemeente van bewust moeten zijn en in nieuwe samenwerkingsverbanden eigen doelstellingen en inbreng scherp moeten hebben.

De gemeenten dient terughoudend te zijn met betrekking tot samenwerkingsverbanden zonder een duidelijke democratische legitimiteit. Samenwerkingsverbanden moeten zo veel mogelijk gebaseerd zijn op een heldere leverancier-klant relatie met duidelijke afspraken over rechten, plichten en beëindiging.

Haren zal zich inspannen om zaken gedaan te krijgen in regionale samenwerkingsverbanden - althans voor zover het gaat om samenwerking in de provincie Groningen - door:

- deelname aan de meest effectieve samenwerkingsverbanden, binnen of buiten de provincie Groningen;
- aanwezigheid tijdens vergaderingen van de samenwerkingsvergaderingen, zowel ambtelijk als bestuurlijk;
- een actieve bijdragen leveren aan het samenwerkingsoverleg;
- een goede voorbereiding van ambtelijke vergaderingen en bestuurlijke vergaderingen en een goede interne afstemming tussen beleidsambtenaar en verantwoordelijke wethouder;
- diplomatiek opereren met oog voor het gezamenlijk belang van de samenwerkende gemeenten;
- geven en nemen, eigen belang op korte termijn opzij durven zetten ten behoeve van het gezamenlijk belang en/of het belang van de samenwerking maar ook omdat een dergelijke houding op de lange termijn wellicht gunstig zal blijken;
- verplaatsen in de belangen van de samenwerkingspartners.

Consequenties

De consequentie van de nieuwe samenwerkingsconstellatie die zal ontstaan na de beoogde herindeling in Groningen met daarin een zelfstandige status van de gemeente Haren is dat de gemeente Haren extra zal moeten investeren in regionale samenwerkingsverbanden, zowel in capaciteit als in kwaliteit:

- extra ambtelijke en bestuurlijke inzet ten behoeve van voorbereiding en deelname aan samenwerkingsverbanden;
- in kaart brengen van de samenwerkingsverbanden, deelname, doelstellingen en ambities en strategie om doelen en ambities te realiseren;
- gedegen voorbereiding van ambtelijke en bestuurlijke vergaderingen van de samenwerkingsverbanden en een goede afstemming tussen de ambtelijke organisatie en college;
- het opstellen van een startdocument per samenwerkingsverband als richtinggevend document voor deelname aan de samenwerking;
- verbetering van de afstemming tussen college en raad;
- strategisch lobbyen, 'partners in crime' zoeken en investeren in de samenwerking.

De daadwerkelijke inzet die dit uiteindelijk kost is op dit moment niet goed in te schatten. Dat zal mede afhankelijk zijn van de herijking van de bestaande samenwerkingsverbanden. We zullen wel zo spoedig mogelijk starten met de invulling van de zojuist voorgestelde aanpak.

Conclusies

- Haren kiest een pragmatische opstelling ten aanzien van samenwerkingsverbanden.
- We geven de voorkeur aan een heldere leverancier-klant-relatie. Haren moet een belang hebben bij samenwerking.
- Haren is loyaal in de aangegane samenwerkingsverbanden. Verbanden zijn er niet voor de eeuwigheid en dus is een vooraf bekend hoe en onder welke condities ze kunnen worden beëindigd.
- Haren heeft heldere condities en criteria voor samenwerking en zal een vergelijking maken tussen diensten van bedrijven en intergemeentelijke samenwerkingsverbanden in geval van gelijke prijs-kwaliteitsverhouding.
- Haren zal op ambtelijk en op bestuurlijk niveau systematisch investeren in de relaties binnen samenwerkingsverbanden.
- Intergemeentelijke samenwerkingsverbanden kunnen tot stand komen met aangrenzende gemeenten, maar ook mogelijkheden voor partners op afstand worden meegenomen in de afweging.